

12. Fenenko, A.A. (2021). Virtual musealization as a means of preserving cultural memory: dis. ... Cand. cult. Kharkiv State Academy of Culture. Kharkiv,. [in Ukrainian].

13. Yakovets, I.O. (2014). Communication space of a modern museum as one of the main categories of the theory of museum communication. HDADM Bulletin, 4–5, 129–133[in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 06.03.2021

Отримано після доопрацювання 19.04.2021

Прийнято до друку 23.04.2021

УДК 519.72 (075)

DOI 10.32461/2409-9805.3.2021.244719

Цитування:

Матвієнко О. В., Цивін М. Н. «Інформологія» у дисциплінарних дослідженнях: терміновживання та сутнісні підходи. *Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія*. 2021. № 3. С. 70–79.

Matvienko O., Tsyvin M. (2021). «Informology» in disciplinary research: terms and essential approaches. *Library science. Record Studies. Informology*. 3, 70–79 [in Ukrainian].

Матвієнко Оксана Володимирівна,
доктор педагогічних наук,
професор, кандидат технічних наук,
професор кафедри документознавства
та інформаційно-аналітичної діяльності
Київського національного університету
культури і мистецтв
oxmix2017@gmail.com
<https://orcid.org/0000-0001-5772-848X>

Цивін Михайло Наумович,
кандидат технічних наук, доцент,
професор кафедри дизайну і архітектури
Міжнародної академії управління персоналом
tsyvin2012@gmail.com
<https://orcid.org/0000-0003-0312-5805>

«ІНФОРМОЛОГІЯ» У ДИСЦИПЛІНАРНИХ ДОСЛІДЖЕННЯХ: ТЕРМІНОВЖИВАННЯ ТА СУТНІСНІ ПІДХОДИ

Мета роботи полягає у виявленні сутнісних підходів до розуміння інформології та практики застосування «інформологічної» термінології у дисциплінарних дослідженнях. **Методологія дослідження** базується на сукупності загальнонаукових методів узагальнення, систематизації і прогнозування. Використані методи дослідження: аналіз документального потоку публікацій, у яких предметом або об'єктом виступає інформологія або пов'язані з нею проблемні аспекти; метод аналогії для пошуку спільного та окремого у підходах дослідників до сутності інформології; гіпотетичний аналіз дав змогу зробити висновки щодо наявності наукового консенсусу у середовищі українських науковців по відношенню інформології як «науки про інформацію». **Наукова новизна** полягає у виявленні сучасних підходів до розуміння інформології у дисциплінарних дослідженнях, обґрунтуванні висновку щодо наявності наукового консенсусу у розумінні інформології як науки про інформацію при одночасній непередставленості досліджень, які б чітко окреслювали предметно-змістові основи інформології та обґрунтовували перелік дисциплін, для яких вона вважається узагальнюючою наукою. **Висновки**. У вітчизняному на-

уковому дискурсі узагальнюючою наукою, яка охоплює вивчення всіх аспектів, пов'язаних з інформацією та інформаційними процесами, вважається інформологія. Стосовно такого її розуміння у дисциплінарній спільноті сформований науковий консенсус. Побутування інформології як теоретико-методологічної основи у системі наукових досліджень характеризується фактичною непередставленістю у науковому дискурсі її предметно-змістових основ. Розглянуті підходи, міркування та термінологічні застосування, які відносяться до «інформології», не висвітлюють її роль як узагальнюючої науки для дисциплін, які застосовують інформаційний підхід, не виявляють концептуальних міждисциплінарних теорій, концепцій та моделей, запропонованих на її основі у межах інформаційного підходу і не презентують гносеологічний потенціал інформології.

Ключові слова: інформологія, науки про інформацію, інформаційний підхід, науковий консенсус, термінологія.

Matvienko Oksana,

Professor of the Department of Documentation
and Information-Analytical Activity,
Kyiv National University of Culture and Arts,
Dr. Hab. in Pedagogical Sciences,
Ph.D. in Technical Sciences, Professor

Tsyvin Michael,

Professor of the Department of Design and Architecture,
International Academy of Personnel Management,
Ph.D. in Technical Sciences, Associate Professor

«INFORMOLOGY» IN DISCIPLINARY RESEARCH: TERMS AND ESSENTIAL APPROACHES

*The purpose of the article is to identify essential approaches to understanding informology and the practice of using «informological» terminology in disciplinary research. The research methodology is based on a set of general scientific methods of generalization, systematization and forecasting. **Methodology.** Research methods used: analysis of the documentary flow of publications in which the subject or object is informology or related problematic aspects, the method of analogy to find common and separate in the approaches of researchers to the essence of informology, hypothetical analysis allowed to draw conclusions about scientific consensus in among Ukrainian scientists on informology as a «science of information». **The scientific novelty** is to identify modern approaches to understanding informology in disciplinary research, substantiate the conclusion that there is a scientific consensus in the understanding of informology as a science of information while not presenting research that would clearly outline the substantive basis of informology and justify the list of disciplines generalizing science. **Conclusions.** In the domestic scientific discourse, informology is considered to be a generalizing science that covers the study of all aspects related to information and information processes. There is a scientific consensus in the disciplinary community regarding this understanding. The existence of informology as a theoretical and methodological basis in the system of scientific research is characterized by the factual absence of the representation in the scientific discourse of its subject-content bases. The considered approaches, considerations, and terminological applications related to «informology» do not highlight its role as a generalizing science for disciplines that use the information approach, do not reveal conceptual interdisciplinary theories, concepts, and models proposed on its basis within the information approach and do not present the epistemological potential of informology.*

Keywords: informology, information sciences, information approach, scientific consensus, terminology.

Актуальність теми дослідження. Категорія «інформація» нині виступає як загальнонаукове поняття і об'єктивно побутує у різних наукових дисциплінах як об'єкт або предмет досліджень. Специфічність інформації як наукової категорії свого часу актуалізувала пошуки узагальнюючої науки про інформацію, її структуру і властивості, закономірності функціонування. Такі пошуки стосувались наповнення змістом поняття «інформаційна наука» та пропозицією інформаціології, яка була поцінована науковою спільнотою як псевдонаука [14; 22 та ін.]. Поміж «наук про інформацію» дослідниками позиціонується й *інформологія*.

Хоча у наукової спільноти не виникає принципових заперечень щодо застосування цього терміну і його вживання у науковій літературі, а «інформологія» вводиться як навчальна дисципліна у ЗВО, у науковому дискурсі спостерігається брак досліджень її предметно-змістових основ. Між тим, несформульованість предметного (змістового) розуміння сутності інформології (у цьому застереженні не будемо брати до уваги предметність у вигляді констатуючої тези «інформологія – наука про інформацію»), невизначеність її змістових структур, а також відсутність відповіді на питання: чи є «інформологія» окремою науковою дисципліною, або ж це узагальнюючий термін для конгломерату наукових дисциплін. Все це не дає змоги оцінити гносеологічний потенціал інформології та характеризується хиткістю й неоднозначністю у обґрунтуванні «інформологічних» теоретико-методологічних основ дисциплінарних досліджень та одержаних на цій основі результатів та висновків.

Окрім, власне, наукової аргументації актуальності означеного нами предмету дослідження, більш однозначного розуміння статусу і змісту інформології потребує й практика освітньої діяльності з підготовки фахівців при трансляції здобутків «інформологічних пошуків» до змісту відповідної навчальної дисципліни у освітньому процесі.

Аналіз досліджень і публікацій. У публікаціях, де для постановки і вирішення поставлених завдань терміном «інформологія» окреслюється і предмет, і контекст досліджен-

ня, згадується автор цього терміну – академік В. І. Сифоров, який у 70-х р. ХХ ст. висунув ідею інформології як теорії, що узагальнює знання про всі типи і види інформації [18; 19 та ін.]. А. Соколов [23, 110] зазначає, що завдання інформології вбачалось В. Сифоровим у синтезі теоретичних досягнень таких наук, як математична теорія інформації, теорія біологічної інформації, інформаційна фізіологія і психологія, теорія технічних інформаційних засобів, теорія масової комунікації, теорія педагогічної інформації, інформаційна лінгвістика тощо. У подальших публікаціях В. Сифоров відмовився від терміну «інформологія» на користь терміну «інформатика».

Надалі прибічники запропонованого В. Сифоровим терміну надавали інформології, зокрема, й такі тлумачення: інформологія – галузь на стику фізики, філософії та інформатики, яка вивчає інформаційні аспекти процесів взаємодії матеріальних тіл і поняття, які використовуються при описі інформаційних процесів [11].

У наукових пошуках А. Шевченка і В. Мокія [28] інформологія визначається як система знань про закономірності просторової побудови інформаційних систем і просторової організації інформації. Дослідники запропонували «метод інформологічного аналізу інформації», наголосивши, що у інформології під поняттям «інформація» розуміється саме стан простору.

Одну з інтерпретацій *інформологічного підходу*, представлену у статті В. Извозчикова [9, 19], наведемо без аналізу і критичних оцінок. Дослідник наголошує: *інформологічний підхід* передбачає, що інтелект людини і тварин – це здатність засвоювати і переробляти інформацію із зовнішнього світу, перекодувати її і використовувати з метою адаптації організму та його психіки до зовнішнього середовища для виживання і власного успіху, а також з метою збереження і покращення, коеволюції оточуючого середовища, збереження всього живого, всіх багатств Землі і найближчого Космосу на основі керування і дотримання інвайронментально-екологічного морального імперативу.

У науковому полі наявні також міркування та висновки, які заперечують існування ін-

формології як науки. Один з авторів введення терміну «інформатика» до наукового дискурсу радянської доби, відомий учений Р. Гіляревський зазначає, що «...інформатика – це і є інформаційна наука, тобто наука про інформацію. Ніякої наукової дисципліни інформології не існує. Свого часу В. І. Сіфоров пропонував цю назву для того, щоб відділити науку інформатику від комп'ютерного буму, однак ця пропозиція не була прийнята» [4, 43]. Відповідно до висловленої думки, Р. Гіляревський наводить таке визначення інформатики: «Інформатика – наукова дисципліна, яка вивчає структуру і загальні властивості семантичної інформації, закономірності процесів її функціонування у суспільстві. Вона є теоретичною базою інформаційної технології, яку часто ототожнюють з інформатикою. Інформація розуміється тут як зміст тих повідомлень, які одна людина передає іншій або іншим людям. Це означає, що інформація притаманна тільки людині, нею створюється і поширюється, що вона представляє собою людську думку, ідею, яка є ідеальною субстанцією і виражається мовою понять» [4, 41].

Хоча інформологія як теорія не набула чітких рис протягом майже п'ятдесяти років, що минули з часу її пропозиції, сам термін не вийшов з наукового обігу, використовується у публікаціях при постановці завдань у різних галузях науки.

Мета роботи полягає у виявленні сутнісних підходів до розуміння інформології та практики застосування «інформологічної» термінології у дисциплінарних дослідженнях. Виклад основного матеріалу. У вітчизняному науковому дискурсі питанням інформології та еволюції цього поняття предметно присвячено роботи В. Горєвої [6]. Як зазначає дослідниця, щоб перейти від інтуїтивних уявлень про зміст поняття «інформологія» до чіткого логічного положення, що складає його змістове ядро, необхідно звернутися до першоджерельних концепцій. Студіюючи термін «інформація» від теорії Шеннона – до розуміння інформації як філософської категорії, аналізуючи розвиток «наук про інформацію» від інформатики, інформаціології, соціальної інформатики – до сучасних пропозицій змісту інформології, згадуючи фундаторів цих на-

прямів, дослідниця робить висновок, що *досі не можна вважати вирішеним питання стосовно інформології, оскільки немає єдиної думки щодо природи інформації як центрального онтологічного ядра інформології* і наголошує на полісемії цього терміну [6]. Погоджуючись із таким міркуванням, зазначимо, що воно співзвучне із думкою російського вченого Р. Гіляревського [4], який однією з причин, що унеможлиблює, зокрема, введення спеціальності «Інформаційні науки» до номенклатури наукових спеціальностей, визначає відсутність єдності у розумінні сутності інформації.

Принагідно наведемо думку М. Жалдака [8, 7], який на противагу висновку В. Горєвої щодо складності визначення інформології, вважає, що елементи інформології остаточно з'ясовані як теоретично, так і експериментально, і, швидше за все, не будуть змінюватись, або ж еволюціонуватимуть разом із розвитком відповідних теорій.

На проблеми у побудові концепцій інформації вказує В. Гончаров [5, 23], який звертає увагу на те, що при вивченні проблеми інформації дослідник опиняється перед вибором двох можливостей, кожна з яких має свої недоліки. При спробі надати єдину інтерпретацію терміну «інформація» виявляється широка, але, своєю суттю, малозмістовна концепція. Інша можливість – побудова більш змістовної концепції, яка, однак, не охоплює ряд предметних галузей, де знаходять застосування теоретико-інформаційні методи.

Зв'язок інформології з бібліотекознавством засвідчується у наукових працях дослідників бібліотечної справи.

Так, у статті Г. Швецової-Водки [27] при розгляді характеристик наукових дисциплін, які авторка бачить метатеоретичними стосовно бібліотекознавства, зроблено огляд публікацій, присвячених зв'язку бібліотекознавства з інформаційними науками, інформологією. Дослідниця констатує: «Найзагальнішу науку про інформацію ми називаємо інформологією» [27, 6]. У згаданій статті Г. Швецова-Водка висловлює пропозицію, яка, за браком досліджень предметно-змістової основи інформології як галузі наукового знання, бачиться *закликом до консенсусу у розумінні її як науки*: «Інформологія для вітчизняних

фахівців має стати узагальнюючою наукою для дисциплін, які використовують інформаційний підхід і вивчають інформаційні явища різного роду та в усіх аспектах» [27,7]. До таких дисциплін дослідниця відносить: теорію інформації, філософію інформації, соціальну інформатику та інформатику технічну (або комп'ютерну науку).

Пошуки місця інформології у сучасному українському бібліотекознавстві представлені у роботах С. Чукавової [25]. Приймаючи відповідником терміну «інформологія» англomовний термін *Information Science* і зазначаючи, що поняття «бібліотекознавство» та «інформологія» існують окремо одне від одного, авторка вважає, що «... «Бібліотекознавство й інформологія» є інтердисциплінарною наукою, саме цим пояснюється його інтеграція з педагогікою, психологією, етикою, економікою, соціологією тощо» [25, 87].

Певної інституціоналізації інформологія набула у назві фахового видання «Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія». Разом з тим, ще один фаховий журнал – «Український журнал з бібліотекознавства та інформаційних наук» – не послуговується у назві таким терміном, натомість, використовуючи словосполучення «інформаційні науки», що за відсутності чіткого визначення і розуміння обох термінів, можемо розцінювати або як синонімічне вживання, або ж як свідчення окремістості інформаційних наук та інформології.

Інтерес до інформології спостерігається також у інших наукових сферах. Так, фахівці з правових наук запропонували «Енциклопедію соціогуманітарної інформології» [7] і визначили «Соціогуманітарну інформологію» (*Socio-humanitarian informology*) як інтегрований, міждисциплінарний напрям наукових досліджень, що має поєднати групу галузей знань та спеціальностей, предметом дослідження яких є соціально значущі інформаційні ресурси, процеси та явища, відповідні зв'язки та відносини в суспільстві.

Як зазначають фундатори нового напрямку, змістом наукового пошуку повинні стати фундаментальні та прикладні комплексні, міжгалузеві наукові дослідження з юридичного, економічного, технологічного і соціального забезпечення інформаційних відносин,

процесів інформатизації суспільства та управління ними на базі системного підходу.

Предмет соціогуманітарної інформології авторами енциклопедії окреслено як сукупність інформаційних процесів і явищ, досліджуваних у межах окремих галузей знань та їх спеціальностей за нормативно визначеним на сьогодні в Україні переліком, а «*системоутворювальною*» галуззю в контексті соціогуманітарної інформології запропоновано «Право» (08) та спеціальність «Право» (081). Підґрунтям таких досліджень визначено «Гуманітарні науки» (03) за спеціальностями – «Філософія» (033), «Філологія» (035); «Соціальні та поведінкові науки» (05) – «Економіка» (051), «Політологія» (052), «Психологія» (053), «Соціологія» (054). До наведеного переліку пропонується додати дослідження в галузі: «Освіта» (01), «Журналістика» (06) – «Журналістика» (61) ; «Управління та адміністрування» (07) – «Облік і оподаткування» (071), «Менеджмент» (073), «Маркетинг» (075).

«Інформологічний» контекст наявний і у дослідженнях представників педагогічної науки.

У статті В. Босої [2] зазначено, що інформологія як наука про інформацію перебуває в полі наукових інтересів переважно представників сучасної інформатики й освітніх технологій у розумінні сучасних ІКТ, а найбільш значущими науковими розвідками в інформології вважає ті, що належать М. Жалдаку, Н. Морзе, О. Спіріну, Т. Вакалюк (при цьому, на жаль, не наводячи необхідних бібліографічних посилань).

У наукових пошуках дослідників педагогічних проблем здійснюється теоретичне висвітлення основних понять інформаційно-нетрадиційної педагогіки як розділу прикладної інформології [12], відбувається «інформологічне» обґрунтування інформаційно-технологічної підготовки, яке вважається основою конструювання інтеграційно-інформаційного бачення світу, постулюється «ідеологія інформологічного підходу» та «інформологічна парадигма» [13].

У дисертації В. Шакотько [26] простежено формування інформологічних компетентностей як складової системи інформатичних компетентностей учнів і вчителів інформатики. Як зазначає автор [26, 69], він у своєму дисертацій-

ному дослідженні розвиває погляди, сформульовані М. Жалдаком і Н. Морзе у навчальному посібнику «Методика навчання інформатики» [17], зокрема, запропоновану тезу, що «інформологія – ядро інформатики».

У навчальному посібнику О. Буйницької [3, 232] для студентів вищих навчальних закладів інформологія позиціонується як дисципліна про технології, телекомунікації, маршрутизації й передавання інформації з використанням нейрорецепторних, провідних, теле, радіо і супутникових каналів зв'язку.

Багато «інформологічно-орієнтованих» понять, термінів і міркувань, наявних у дослідницькому полі, таких, зокрема, як інформологічна парадигма та інформологічна ідеологія, вживаються як постулати і для побудови теорій і концепцій приймаються без доведень та пояснень.

Загалом на практику застосування у дослідженнях терміну «інформологія» та похідних від нього можна екстраполювати висловлювання А. Соколова, який вказує на «...поширення у науці, а ще більше у паранауці та освіті своєрідної інтелектуальної епідемії – інформатизму, який представляє собою абсолютизацію інформаційного підходу» [24,136].

Критичні роздуми щодо генези і розвитку «інформаційних» комплексних дисциплін та теорій сформульовано у таких висновках дослідників: «Інформаційні мета- або мегатеорії претензійно оголошують себе фундаментальною, багатофункціональною, міждисциплінарною комплексною дисципліною, аргументуючи свій особливий статус тим, що інформація – така ж вихідна сутність як матерія (речовина, енергія), інформація усюдисуща, вона поширена повсюдно, інформація – джерело життя і рушійна сила суспільного прогресу» [24, 125]. Перелік наукових дисциплін, для яких дослідники вважають інформологію узагальнюючою наукою – філософія інформації, технічна інформатика (комп'ютерна наука), педагогічна інформатика, фізика, математична теорія інформації, економіка, психологія, теорія біологічної інформації, інформаційна фізіологія, соціальна інформатика, до яких нині додається ще й множина «системоутворювальних» галузей соціогуманітарної інформології – право, маркетинг, облік і оподатку-

вання тощо, є таким, що очевидно потребує відповідних студіювань і обґрунтувань.

При аналізі наявних підходів до розуміння і окреслення змісту інформології як наукової дисципліни, виявляється поліморфізм цього поняття, а склад ознак, якими описується зміст інформології, допускає множину її інтерпретацій.

Слід зазначити, що наведені у нашій статті уявлення дослідників про інформологію як науку та методологічну основу досліджень, а також критичні зауваження вчених стосовно, власне, існування такої науки, не стали предметом дискусій у середовищі вітчизняних науковців. Натомість у дисциплінарній науковій спільноті *сформований консенсус* щодо розуміння інформології як науки про інформацію та інформаційні процеси.

Дослідники філософії науки зазначають, що науковий консенсус – колективна дія дисциплінарної наукової спільноти і її колективна відповідальність за визнання деякої теорії як істинної, наукової, так і ненаукової або навіть псевдонаукової, а консенсус за своєю природою нерозривно пов'язаний з певною та історично цілком конкретною множиною вчених, не тільки з його найбільш активними творцями, а й з більш широким класом учених як його носіїв. [15, 11].

У контексті розглянутих підходів, міркувань та термінологічних застосувань, які відносяться до «інформології», не виявляється її роль як узагальнюючої науки для дисциплін, що застосовують інформаційний підхід. На думку дослідників [10], інформаційний підхід відкриває нові концептуальні можливості вирішення міждисциплінарних проблем і може створити «концептуальні мости» між фізичними, біологічними, психологічними та соціогуманітарними дослідженнями. Однак, аналіз публікацій з «інформологічною» термінологією не виявляє міждисциплінарних теорій, концепцій та моделей і уцілому не висвітлює гносеологічний потенціал інформології.

Якщо ж така «узагальнююча» наука дійсно необхідна, потрібен вихід за межі простої констатації її «узагальнюючого» характеру щодо наук, які використовують інформаційний підхід і вивчають інформацію у всіх її видах і проявах. Мають бути розроблені пред-

метно-змістові основи інформології, обґрунтовано конгломерат дисциплін, для яких вона є узагальнюючою, а також відмова від вільного послуговування терміном «інформологія» як зручним наукоподібним засобом заміни назви явищ і процесів, пов'язаних із категорією «інформація».

Одним із засобів подолання окреслених вище суперечностей бачиться колективна монографія, яка могла б стати спробою «конвенційного» впорядкування наявних підходів до інформології як до наукової дисципліни або ж як до деякого узагальнюючого терміну для необґрунтованого поки що переліку наукових дисциплін, з окресленням меж таких узагальнень (абстрагуючись від тези «інформація усюдишча», використовуваної для включення до переліку «узагальненого» всіх можливих наукових дисциплін). Перспективною бачиться подальша розробка навчально-методичного забезпечення дисципліни «Інформологія» та дидактична трансляція до навчального процесу змісту такої навчальної дисципліни не тільки у авторському баченні викладача, а й у вигляді апробованих результатів системних наукових пошуків.

Наукова новизна полягає в узагальненні сучасних підходів до розуміння інформології у дисциплінарних дослідженнях, обґрунтуванні висновку щодо наявності наукового консенсусу у розумінні інформології як науки про інформацію у заміні «інформологічною» термінологією назв явищ і процесів, пов'язаних

із категорією «інформація» при одночасній непредставленості досліджень, які б чітко окреслювали предметно-змістові основи інформології та обґрунтовували перелік дисциплін, для яких вона вважається узагальнюючою наукою.

Висновки. У вітчизняному науковому дискурсі узагальнюючою наукою, яка охоплює вивчення всіх аспектів, пов'язаних з інформацією та інформаційними процесами вважається інформологія. Стосовно такого її розуміння у дисциплінарній спільноті сформований науковий консенсус. Побутування інформології як теоретико-методологічної основи у системі наукових досліджень характеризується фактичною непредставленістю у науковому дискурсі її предметно-змістових основ. Хоча дефініції інформології й припускають різні інтерпретації, а сам термін можна визнати поліморфним, слід брати до уваги множину тлумачень терміна «інформація», який, з об'єктивних причин його побутування у різних наукових дисциплінах, не має точною і вичерпного визначення.

Розглянуті підходи, міркування та термінологічні застосування, які відносяться до «інформології», не висвітлюють її роль як узагальнюючої науки для дисциплін, що застосовують інформаційний підхід, не виявляють міждисциплінарних теорій, концепцій та моделей, запропонованих на її основі і не презентують гносеологічний потенціал інформології.

Список використаних джерел

1. Бондаревский А. С. Сателлиты информатики: подвижки и имитации («информационные знания», «информология», «инфодинамика», «информациология»). Международный журнал прикладных и фундаментальных исследований. 2012. № 2. С. 20-27. URL: <https://applied-research.ru/ru/article/view?id=2087> (дата звернення:25.07.2020).
2. Боса В. П. (2020) Інформологія як методологічна основа підготовки сучасного фахівця-філолога. Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка», (34). С. 231-236. URL: https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/34916/1/V_Bosa_PTNZ_2_IS.pdf (дата звернення:25.07.2020)
3. Буйницька О. П. Інформаційні технології та технічні засоби навчання. Навч. посіб. Київ, Центр учбової літератури, 2012. 240 с.
4. Гиляревский Р. С. Место информатики в номенклатуре научных специальностей. Информатика. 2013. №2. С.41-45. URL: <https://inf.grid.by/jour/issue/view/6/showToc> (дата звернення:25.07.2020).

5. Гончаров В. Н. Концепции информации в современной науке. Наука и современность. 2010. №1-3. С.22-27. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/kontseptsii-informatsii-v-sovremennoy-nauke> (дата звернення:25.07.2020).
6. Горєва В. Еволюція поняття «інформологія» в документознавчому контексті. Студії з архівної справи та документознавства. 2011. Т. 19, кн. 2. С. 94-100. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/sasd_2011_19_2_15 (дата звернення: 25.07.2020).
7. Енциклопедія соціогуманітарної інформології / Коорд. проекту та заг. ред. проф. К. І. Беляков. Київ: Видавничий дім «Гельветика», 2020. Т.1. 472 с. URL: <http://ippi.org.ua/entsiklopediya-sotsiogumanitarnoi-informologii> (дата звернення:25.07.2020).
8. Жалдак М. І. Система підготовки вчителя до використання інформаційно-комунікаційних технологій в навчальному процесі. Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 2 : Комп'ютерно-орієнтовані системи навчання. 2011. №. 11. С. 3-15.
9. Извозчиков В. А. Информационная парадигма науки. Человек и наука. 2005. №1. С.18-20.
10. Информационный подход в междисциплинарной перспективе. URL: Материалы «круглого стола». http://vphil.ru/index.php?option=%20com_content&task=%20view&id=103 (дата звернення:25.07.2020).
11. Кизлов В. В. Основания информологии и теории информации. URL: https://library.by/portal/modules/science/readme.php?subaction=showfull&id=1147676934&archive=&start_from=&ucat=& (дата звернення:25.07.2020).
12. Козир М. В. Інформаційна педагогіка як розділ прикладної інформології. Освітологічний дискурс. 2015. № 2. С. 141-149.
13. Козяр М. М Комп'ютерезація освіти майбутніх фахівців для сфери цивільного захисту в умовах постіндустріального суспільства. Інноваційна педагогіка. Вип.20. Т.1. С.135-140. URL: http://www.innovpedagogy.od.ua/archives/2020/20/part_1/30.pdf (дата звернення:25.07.2020)
14. Кругляков Э. П. Не всякая книга – источник знаний. URL: <http://razumru.ru/pseudo/krugl/05.htm> (дата звернення: 25.02.2019).
15. Лебедев С. А. Пересборка эпистемологического. Вопросы философии. 2015. № 6. С. 61–62. URL: http://vphil.ru/index.php?option=com_content&task=view&id=1178&Itemid=52 (дата звернення: 23.07.2020).
16. Майоров А. А., Седакин В. П. Общая и теоретическая информатика: учебное пособие. Москва, МИИГАиК, 2017. 128 с. URL: <http://ijevelib.ysu.am/wp-content/uploads/2018/02/7bd82387e213ff263ea98ea738545603.pdf> (дата звернення:25.07.2020).
17. Морзе Н. В. Методика навчання інформатики: навч. посіб. : у 3 ч. / Н. В. Морзе [за ред. акад. М. І. Жалдака]. Ч. 1 : Загальна методика навчання інформатики. Київ: Навчальна книга, 2004, 256 с.
18. Сифоров В. И. Методологические вопросы науки об информации. Вопросы философии. 1974. № 7. С. 105–112.
19. Сифоров В. И. Наука об информации. Вестник АН СССР. 1974. № 3. С. 12–20.
20. Словарь науки. Общенаучные термины и определения. URL: <https://terme.ru/slovari/slovar-nauki-obschenauchnye-terminy-i-opredelenija-2008-g.html> (дата звернення:25.07.2020).
21. Соколов А. В. Информатические опусы. Опус 4. Физика и метафизика информации. URL: http://www.gpntb.ru/ntb/ntb/2010/12-1020/ntb_12_1_2010-%D1%81%D0%BE%D0%BA%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B2.pdf (дата звернення:25.07.2020).
22. Соколов А. В. Информациология как сюрреалистическая гигатеория. Научные и технические библиотеки. 2010. № 4. С. 5–17.
23. Соколов А. В. Ступени и панорамы познания информации // Теория и практика общественно-научной информации. 2011. №20. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/stupeni-i-panoramy-poznaniya-informatsii> (дата звернення:25.07.2020)
24. Соколов А. В. Философия информации : проф.-мировозр. учеб. пособие. СПб., СПбГУКИ, 2010. 368 с.
25. Чуканова С. Місце терміна «інформологія» у сучасному українському бібліотекознавстві. URL: http://ekmair.ukma.edu.ua/bitstream/handle/123456789/11511/Chukanova_Mistse_termina_informolohiia%20.pdf?sequence=4&isAllowed=y (дата звернення:25.07.2020)

26. Шакоцько В. В. Методична система формування інформологічних компетентностей майбутніх учителів інформатики. URL: https://npu.edu.ua/images/file/vidil_aspirant/dicer/%D0%94_26.053.03/Shakotko.pdf (дата звернення:25.07.2020)

27. Швецова-Водка Г. Бібліотекознавство в системі наук ноокомунікологічного циклу: термінологічний аспект. URL: https://www.researchgate.net/publication/337351390_Library_Science_in_the_System_of_Sciences_of_Noocommunicological_Cycle_Terminology_Aspect/fulltext/5e2ee9b9a6fdcc3096940cd9/Library-Science-in-the-System-of-Sciences-of-Noocommunicological-Cycle-Terminology-Aspect.pdf (дата звернення:25.07.2020)

28. Шевченко А. В., Мокий В. С Информологическое картографирование территорий // Известия ТРТУ. Материалы научно-технической конференции «Медицинские информационные системы – МИС-98». Таганрог : ТРТУ, 1998. № 4(10). С. 178-185. URL: [http://old.izv-tn.tti.sfedu.ru/wp-content/uploads/PDF/1998_4\(10\).pdf](http://old.izv-tn.tti.sfedu.ru/wp-content/uploads/PDF/1998_4(10).pdf) (дата звернення:25.07.2020).

References

1. Bondarevskiy, A.S. (2012). Informatics satellites: advances and imitations («information knowledge», «informology», «infodynamics», «informationology»). *Mezhdunarodnyy zhurnal prikladnykh i fundamentalnykh issledovaniy*, 2, 20-27 [in Russian]

2. Bosa, V. P. (2020) Informology as a methodological basis for training a modern philologist. *Aktualjni pytannja ghumanitarnykh nauk*, 34, 231-236. [in Ukrainian]

3. Bujnycjka, O.P. (2012). Information technologies and technical means of education. Kyiv: Centr uchbovoji literatury [in Ukrainian]

4. Gilyarevskiy, R.S. (2013). The place of informatics in the nomenclature of scientific specialties. *Informatika*, 2 [in Russian]

5. Goncharov, V.N. (2010). Information concepts in modern science. *Nauka i sovremennost*, 1-3, 22-27. [in Russian]

6. Ghorjeva, V. (2011). Evolution of the concept of «informology» in the documentary context. *Studiji z arkhivnoji spravy ta dokumentoznavstva*, 19, 94-100 [in Ukrainian]

7. Encyclopedia of socio-humanitarian informology (2020). Kyiv: Vydavnychjy dim «Gheljvetyka» [in Ukrainian]

8. Zhaldak, M.I. (2011). The system of teacher training for the use of information and communication technologies in the educational process. *Naukovyj chasopys NPU imeni M. P. Draghomanova*, 11, 3-15 [in Ukrainian]

9. Izvozchikov V.A. (2005). Information paradigm of science. *Chelovek i nauka*, 1, 18-20. [in Russian]

10. Informational approach in an interdisciplinary perspective. Retrieved from http://vphil.ru/index.php?option=%20com_content&task=%20view&id=103 [in Russian]

11. Kizlov, V.V. Foundations of Informology and Information Theory. Retrieved from https://library.by/portalus/modules/science/readme.php?subaction=showfull&id=1147676934&archive=&start_from=&ucat=& [in Russian]

12. Kozyr, M.V. (2015) Information pedagogy as a section of applied informology. *Osvitologichnyj dyskurs*, 2, 141-149. [in Ukrainian]

13. Kozjar, M.M. (2020). Computerization of education of future specialists in the field of civil protection in a post-industrial society. *Innovacijna pedaghoghika*, 20, 135-140. [in Ukrainian]

14. Kruglyakov, E.P. (1998). Not every book is a source of knowledge. Retrieved from <http://razumru.ru/pseudo/krugl/05.htm> [in Russian]

15. Lebedev, S.A. (2015). Reassembling the epistemological. *Voprosy filosofii*, 6, 61–62 [in Russian]

16. Mayorov, A.A., & Sedyakin, V.P. (2017). General and theoretical computer science. Moskva: MIIGA iK2017. 128 c. [in Russian]

17. Morze, N.V. (2004). Methods of teaching computer science. M.I.Zhaldak (Ed.). Kyiv: Navchaljna knygha [in Ukrainian]

18. Siforov, V.I. (1974). Methodological issues of information science. *Voprosy filosofii*, 7, 105–112 [in Russian]

19. Siforov, V.I. (1974). Information Science. *Vestnik AN SSSR*, 3. 12–20 [in Russian]

20. Dictionary of Science. General scientific terms and definitions (2008). Retrieved from <https://terme.ru/slovari/slovar-nauki-obschenauchnye-terminy-i-opredelenija-2008-g.html> [in Russian]
21. Sokolov, A.V. (2010). Informative opuses. Opus 4. Physics and metaphysics of information. Retrieved from http://www.gpntb.ru/ntb/ntb/2010/12-1020/ntb_12_1_2010-%D1%81%D0%BE%D0%BA%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B2.pdf [in Russian]
22. Sokolov, A.V. (2010). Informationology as a surrealistic gigatheory. *Nauchnye i tekhnicheskie biblioteki*, 4, 5–17. [in Russian]
23. Sokolov, A.V. (2011). Stages and panoramas of cognition of information . *Teoriya i praktika obshchestvenno-nauchnoy informatsii*, 20, 5-20 [in Russian]
24. Sokolov, A.V. (2010). *Philosophy of information*. Sankt-Peterburg: SPbGUKI. [in Russian]
25. Chukanova, S. (2017). The place of the term «informology» in modern Ukrainian library science. Retrieved from http://ekmair.ukma.edu.ua/bitstream/handle/123456789/11511/Chukanova_Mistse_termina_informolohiia%20.pdf?sequence=4&isAllowed=y [in Ukrainian]
26. Shakotjko, V.V. (2018). Methodical system of formation of informal competences of future teachers of computer science. Retrieved from https://npu.edu.ua/images/file/vidil_aspirant/dicer/%D0%94_26.053.03/Shakotko.pdf [in Ukrainian]
27. Shvecova-Vodka, Gh. (2019). Library science in the system of sciences of the noocommunicative cycle: terminological aspect. Retrieved from https://www.researchgate.net/publication/337351390_Library_Science_in_the_System_of_Sciences_of_Noocommunicological_Cycle_Terminology_Aspect/fulltext/5e2ee9b9a6fdcc3096940cd9/Library-Science-in-the-System-of-Sciences-of-Noocommunicological-Cycle-Terminology-Aspect.pdf [in Ukrainian]
28. Shevchenko, A.V.& Mokiy V.S. (1998). Informological mapping of territories. *Izvestiya TRTU. Proceedings from scientific and technical conference «Medical information systems – MIS-98»*. Taganrog, 4(10),178-185. [http://old.izv-tn.tti.sfedu.ru/wp-content/uploads/PDF/1998_4\(10\).pdf](http://old.izv-tn.tti.sfedu.ru/wp-content/uploads/PDF/1998_4(10).pdf) [in Russian]

*Стаття надійшла до редакції 06.03.2021
Отримано після доопрацювання 19.03.2021
Прийнято до друку 23.04.2021*